

Ulykke. Uden at komme ind paa den Slags mere abstrakte Spørgsmaal skal jeg blot minde om, at det hidtil, fra hvad man kan kalde tænkende Folks Side, er blevet betragtet som en Ulykke, at Udviklingen er gaaet i den Retning, at bestandig de store Forbrugsartikler, ogsaa Lutsusartikler, ført sagt: alt, hvad der produceres, at det bestandig i større Maal kan komme saa mange som muligt til Gode, og at det som al menneskelig Udvikling medfører Kalamiteter under sin Vorden og Fremadstriden, følger af sig selv; men det forekommer mig, at det vilde være ønskeligt, naar man drøftede Agrarspørgsmaalet, man da indrømmede, at det, som er Landbrugets midlertidige Ulykke, maa i det hele betragtes som en god og i det hele heldbringende Udvikling; thi dette vilde sikkert udelukke flere af de misforstaaede Krav, som fremkomme i saa Henseende, hvor de paagældende blot tro, at naar man kan ramme det, som de kalde en Ulykke, gør man i og for sig noget heldigt og godt, medens de glemme, at de ramme samtidig dermed hele den heldbringende Udvikling. Naar man ser hen til, at den universelle Udvikling har ført til en Tilbagegang, som vel for Landbrugets Vedkommende — det kan jo ikke nytte at ville specificere disse Tal — kan sættes til 1—2,000 Mill. Kroner, saa forekommer det mig allerede deraf at være klart, at Statens Hjælp i saa Henseende er saa overordentlig ringe, og at de paagældende maatte kunne indse, at det er fuldstændig vildledende, naar de fremtræde med en Agitation, hvor det væsentlig hævdes, at det er Staten og Samfundet, der har gjort dem uret, og som ogsaa skulle gøre denne Uret god igen. De have dog selv til Dels frasat deres Krav om Erstatning for de Tab, som Sølvmonstodens Ophævelse har paaført dem, og det viser, hvor ubesindig deres Paastand deraf var; men der er dog ogsaa endnu en Del af Befolkningen, hos hvem der er blevet saa meget tilbage af denne Agitation, at det af dem føles som om de have lidt Uret, og at Staten har tilsidejat deres Krav, saaledes at der skyldes dem Erstatning. Det forekommer mig ganske nødvendigt, at det bliver sagt og forstaaet af Landbostanden, at Hjælpen maa de først og fremmest søge hos sig selv, og at det, der kan gøres fra Statens Side, selv om det kan have nogen Betydning, dog ikke kan være af afgørende Betydning. Man maa fremdeles ikke glemme, at denne univervelle Udvikling, denne Verdensudvikling, som har paaført Landbostanden med Hensyn til deres Ejendomme et Tab af 1—2,000 Millioner Kr., den samme Udvikling havde i Løbet af 10 Aar netop forhøjet Ejendom-

menes Værdi med det samme nominelle Værløb. For en Menneskealder tilbage viser Statistik og Regnskaber, at Prisen nogenlunde var den samme i det hele og store. Netto-udbyttet af Landejendomme var for 25—30 Aar tilbage omtrent netop det samme, som det nu er; der har altsaa været Opgang, ligesom der nu er Nedgang, og hvis den Opgang var benyttet, som den burde, er der ingen Tvivl om, at Landet ubetinget vilde have haft Fordel deraf. Den er ganske vist i mange Henseender blevet benyttet til Landets Fordel; men i andre Henseender ere de gode Aar, som det saa ofte gaar, spildte, ja have endog medført forøgede Krav i forskellige Retninger, som ere vanstelige at tilfredsstille, og ledet Folk ind paa Veje, som de ikke skulde været ind paa. Her er det nødvendigt at klare for sig, naar der er Tale om, at Staten skal afhjælpe Ulykkerne, at Staten kan sandelig ikke i Forhold, hvor Friheden staar som Nr. 1, gøres ansvarlig for de Ulemper, som ere en Følge af Friheden og Frihedens Benyttelse. Smidlertid stiller Spørgsmaalet sig nu saaledes: Er der Udrikt til Bedring, saaledes at man, om end for kort Tid, kunde hjælpe en Del Ejendomsbesiddere, der ere vanstelig stillede, til at blive ved deres Ejendomme? fordi det altid er en national Kalamitet, naar Ejendommene skifte Hænder, og fordi det for de paagældende er tungt og smerteligt saaledes at man meget vel kan indrømme dem al mulig Sympati og forpligte sig, hvis det kan ske inden for rimelige og retfærdige Grænser, til at række dem en hjælpende Haand. Det forekommer mig, at det væsentlig maa afhænge af, om der er Udrikt til opadgaende Konjunkturer; men det tror jeg ikke. Hele Udviklingen gaar i Retning af, at Kommunikationer, Opfindelser o. s. v. formeres stærkere og stærkere. Overalt ser man Kaptøb for at bringe Varerne til Forbrugerne paa en hurtigere og billigere Maade end hidtil. Alt, hvad der er af menneskeligt Geni og Opfindelsesevne, anstrender sig for at gøre dette saa hurtigt, billigt og bekvemt som muligt. Hvor kan man egentlig vente, at den foregaaende Udvikling, efter at den først er gaaet op ad og saa er gaaet ned, nu atter skulde forandre sig til en opadgaende Bevægelse? De samme Grunde, som vare til Stede, da Udviklingen begyndte, ere ikke længer til Stede. Udviklingen gaar sin normale regelmæssige Gang. Danmark hørte til de Lande, som først og fremmest høstede Fordel af Udviklingen den Gang, fordi vi laa nærmest ved de almindelige Forbrugstæder ved vor Forbindelse med England, vort Hovedassætningssted; men det